

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

2018

Marcela Navrátilová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Marcela Navrátilová

Plán činnosti ve školní družině na období celého školního roku
s tematickým zaměřením na environmentální výchovu,
s realizací aktivity s tímto zaměřením

Olomouc 2018

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Marcela Musilová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 20.4. 2018

.....

Poděkování

Děkuji za podněty a cenné rady paní doc. PaedDr. Marcele Musilové, Ph.D., které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytla při jejím zpracování.

OBSAH

Úvod

1 Cíle bakalářské práce

1.1 Hlavní cíl bakalářské práce

1.2 Dílčí cíle bakalářské práce

2 Terminologie environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty ve vzdělávacím systému České republiky

3 Nástin historie a vývoje ekologické výchovy a vzdělávání v České republice až po současnost

4 Cíle, obsah a metody v systému environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty v České republice

4.1 Cíle environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty v ČR

4.2 Obsah environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty v ČR

4.3 Metody environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty v ČR

5 Stručná charakteristika mladšího školního věku z pohledu vývojové psychologie

6 Náplň činnosti dětí mladšího školního věku ve školní družině

7 Plán a realizace činnosti školní družiny na období celého školního roku s tematickým zaměřením na environmentální výchovu

7.1 Plán činnosti školní družiny na období celého školního roku s tematickým zaměřením na environmentální výchovu

7.2 Realizace aktivity s environmentální tematikou ve školní družině

8 Zhodnocení výsledků realizované aktivity s environmentální tematikou a výsledků sestavení plánu činnosti školní družiny na období celého školního roku z hlediska dosažených cílů

Závěr

Seznam literatury a elektronických zdrojů

Přílohy

Úvod

Téma environmentální výchovy (ekologické výchovy) jsem zvolila z osobního přesvědčení o jeho důležitosti a nezbytnosti. V každodenním životě si nelze nevšimnout problematiky související s životním prostředím, která nás doprovází na každém kroku. Nutnost třídění odpadu, způsob vytápění, nedostatek vody, znečištění ovzduší, incese, automobilová doprava, konzumní způsob života, způsob trávení volného času. Informace se k nám dostávají výchovou a vzděláváním v rámci všech vyučovacích předmětů v průběhu celé školní docházky, prostřednictvím mediálních prostředků (televize, časopisy, organizace, politika), ale i zájmových aktivit.

Ve svých jednačtyřiceti letech jsem matkou dvou dcer. Přemýšlím o jejich budoucnosti, jak se jim bude žít, až budou dospělé, když už po několik desetiletí společnost poukazuje na problematiku existence života na Zemi, která je stále více nejistá.

Vývoj lidské civilizace během tisíciletí přináší nejen hospodářský politický a sociální rozvoj, ale nese sebou i jeho následky, které dopadají a mají vliv právě na životní prostředí, člověka a na celou živou i neživou přírodu. S postupující industrializací se člověku příroda stále více vzdalovala. Půda se stala výrobním prostředkem, účelově zpracovanou masou hlíny, se snahou získat co největší výnosy. Ve velkovýkrmnách a velkochovech, chybí elementární cit pro zvířata, která se dříve těšila přirozeným lidským vztahům a citům. Vymizela hrdost, pýcha, přátelství, vděčnost a péče, jak je uvedeno v díle Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století od H. Horké. Rychle se rozvíjející společnost posledních dvou století nedokázala odhadnout důsledky stále výraznějších zásahů do přírody a ani odkryt a pochopit nejrůznější souvislosti mezi lidskou činností a stavem přírody v současnosti, ale i v budoucích desetiletích. Teprve od konce 60. let 20. století se objevují varovné hlasy a postupně se rozvíjí ekologické myšlení i ekologické chování mezi osvícenými lidmi i laiky, kteří poukazují na nutnost omezení naší svobody a nutnost pochopení odpovědnosti, kterou máme nejen k sobě, ale i ke svému prostředí (Horká,2005).

Třeskutý vývoj společnosti však svou rychlostí už doběhl tyto opodstatněné obavy z dřívějšíka, nejde už bohužel o filozofické budoucí hrozby, ale jde o realitu dneška. Jsme s ní dennodenně konfrontováni televizním zpravodajstvím, dokumentárními pořady a dalšími medií, které nás informují o dění ve světě. Není dne, kdy bychom

neslyšeli o problematice tání ledovců, úbytku dešťových srážek, vysychání řek, zvýšení podílu molekul oxidu uhličitého v počtu molekul vzduchu, kyselých deštích, překyselení moří a oceánů a jejich oteplení, které vede ke vzniku obrovských ploch slizu s obsahem bakterií E.colli, znamenající smrt pro mnoho zde žijících živočichů. Globální oteplení vede k několikanásobnému nárůstu výskytu tornád a bouří s nárůstem počtu blesků vedoucích k navýšení počtu rozsáhlých požárů. Tající led na pólech působil jako zářící zrcadlo, které odráží většinu slunečních paprsků zpět do kosmu, kdežto tmavomodrý oceán je pohltí. Z pod tající tundry a ze dna oceánů se uvolňuje metan, který po uvolnění do atmosféry na sebe váže teplo. Rašeliniště se oteplením vysuší a ztratí 40-86 % nestálého organického uhlíku. Oteplováním a úbytkem vegetace se vstřebává méně uhlíku, než bylo zvykem, klesá produkce plodin (kukuřice, pšenice, ovoce). Táním arktického ledu dojde k likvidaci fytoplanktonu – základní živiny pro život v oceánu. Obrovské kolonie medúz po celém světě připravují ryby o jikry a potravu. To je jen malá část pro příklad (Bill McKibben, 2010).

I s maximálním nasazením prostředků, jaké má lidská civilizace k dispozici, je reálné dosáhnout nanejvýš částečného zmírnění těchto procesů. Podstatné bude, nalezneme-li společnou vůli k zásadní a dosud marně vyhlížené změně našeho chování, jak uvádí Bill McKibben (novinář, přispěvatel řady prestižních časopisů, autor více než deseti knih o globálním oteplování od roku 1989, zakladatel ekologických iniciativ Step It Up, v současné době působící na vermontské Middlebury College) ve své knize Zeemě. *„Vyvineme-li úsilí a budeme-li mít i trochu štěstí, může se nám podařit zachovat planetu v takovém stavu, aby na ní nějaká civilizace mohla žít. Nebude to však stejná planeta a nebude to ani stejná civilizace. Země, kterou jsme znali – jediná Země, kterou jsme znali, je ta tam“* (Bill McKibben, Zeemě 2010, s. 35).

Přestože si je společnost této reality z velké části vědomá, nejdůležitější je vůle s touto globální pohromou něco udělat a to hned. Je to věc týkající se nás všech a bude se hlavně dotýkat těch, co přijdou po nás, a to nám nesmí být lhostejné. Aktuální situace se musí řešit globálně a každý, musí začít sám u sebe.

1 Cíle bakalářské práce

1.1 Hlavní cíl bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je popsat možnosti zařazení aktivit s environmentální tematikou do náplně činnosti školní družiny, kterou navštěvují děti mladšího školního věku po ukončení školního vyučování a tráví zde svůj volný čas. Snahou bude obrátit zájem a pozornost dětí k přírodě a všemu, co se jí dotýká, aby pochopily, že my, lidé, jsme její součástí. Důležité je také uvědomění si hodnoty volného času a jeho smysluplného využití.

1.2 Dílčí cíle bakalářské práce

Dílčími cíli bakalářské práce je:

- Seznámit s terminologií v ekologické výchově a vzdělávání užívané v České republice
- Nastínit historii a vývoj ekologické výchovy v České republice
- Popsat cíle, obsah a metody ekologické výchovy obsažené v rámcovém vzdělávacím programu České republiky
- Stručně charakterizovat dětskou skupinu mladšího školního věku docházející do ŠD z pohledu vývojové psychologie
- Popsat náplň činnosti dětí mladšího školního věku ve školní družině
- Vytvořit v teoretické části bakalářské práce plán činnosti školní družiny se zařazením aktivit s environmentální tematikou na období celého školního roku
- Realizovat v praktické části bakalářské práce úkol s ekologickou tematikou
- Zhodnotit realizovaný úkol s ekologickou tematikou a sestavení plánu činnosti školní družiny na celý školní rok z hlediska dosažení vytyčených cílů

2 Terminologie environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty ve vzdělávacím systému České republiky

Ekologická gramotnost jsou základní znalosti a dovednosti potřebné k pochopení zákonitostí vztahů člověka a biosféry, k praktickému řešení ekologických problémů a ke včasné prevenci jejich vzniku, pro probuzení zájmu a pocitu zodpovědnosti za další život na naší planetě (Horká, 2005).

Ekologická výchova nebo environmentální výchova a vzdělávání (dále jen EVV), tyto pojmy jsou považovány v ekopedagogické praxi za **rovnocenné** (MŽP, zákon o právu na informace o životním prostředí č. 123/98 Sb.).

Ekologie je vědní obor zkoumající vzájemné vztahy mezi organismy a jejich prostředím, zkoumá především organizaci a fungování ekosystémů (Zákon č.17/92 o životním prostředí, §2).

Environmentalistika je multidisciplinární obor, nauka o životním prostředí, využívá poznatků ekologie, zkoumá mechanismy působení člověka na ekosystémy, zabývá se prevencí znečišťování životního prostředí, nápravou vzniklých škod a prevencí nežádoucích zásahů (Máchal, 2000).

Osvěta obsahuje nejrůznější vzdělávací a výchovné aktivity zaměřené na nejširší vrstvy populace nebo na některé specifické cílové skupiny (Máchal, 2005).

Problémové vyučování znamená řešení problémů, jako proces vlastního hledání, objevování a konstruování poznatků prostřednictvím samostatné, tvořivé myšlenkové i praktické činnosti, při které žáci problémové situace řeší za spolupráce s učitelem (Horká, 2005).

Výchova je proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji, jako proces záměrného a cílevědomého vytváření a ovlivňování podmínek umožňující optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimulující jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností. Výchova je také proces mezi vychovatelem a vychovávaným (Hofbauer, 2004).

Trvale udržitelný rozvoj je takový, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní potřeby, přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů (Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí, §6).

Trvale udržitelný způsob života je zaměřen na hledání harmonie mezi člověkem a přírodou, se zásadou, že svoboda každého jednotlivce končí tam, kde začíná svoboda druhého, ale také tam, kde dochází k ničení přírody (Máchal, 2000).

Životní prostředí je soubor veškerých činitelů, se kterými živý subjekt (organismus, populace, člověk, lidská společnost) přichází do styku a podmínek, kterými je obklopen, se vším, co na subjekt přímo nebo nepřímo působí. Je podmínkou existence organismů, včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie (Zákon č. 17/92 o životním prostředí, §2).

3 Nástin historie a vývoje ekologické výchovy v České republice až po současnost

Svůj vztah k prostředí **člověk** prožívá už od počátku své **existence na Zemi**. Tento vztah je dán způsobem života a obživy. Během vývoje se člověk stal sběračem, lovcem, pastevcem, následně zemědělcem a řemeslníkem a uspokojoval své potřeby tím, co mu příroda poskytla. Byl na ní zcela závislý. Snažil se získané zkušenosti využít, aby byl ve svých činnostech v přírodě úspěšný. Následně s civilizačním pokrokem, obděláváním půdy, zavlažováním, kácením lesů, chovem dobytka, kutáním a zpracováním rud, už člověk působí změny v životním prostředí. Rovnováha v přírodě tím zatím není narušena. K převratu dochází až nástupem **urbanizace a industrializace**, celosvětovým vývojem průmyslu a zemědělství, nadměrnou těžbou nerostného bohatství, rozvojem energetiky, dopravy a komunikace, změnou životního stylu a myšlenkové orientace. Člověk už nepřistupuje k přírodě s takovou úctou a pokorou jako kdysi a dochází k odcizení a ztrátě vůle ji chránit. Daná epocha zahrnuje **evropský novověk**, od renesance se zámořskými objevnými cestami a prvotní akumulací kapitálu, přes osvícenství v 18. století a plného rozvoje dosahuje v 19. století. Ve 20. století se dostávají krize a katastrofy v hospodářském a společenském životě, které postihují i kvalitu přírody (Horká, 2005).

Již v roce **1641** došlo k památnému setkání **Jana Amose Komenského** se slavným francouzským filosofem **René Descartem**, kdy došlo ke střetu idejí. Descartes, co by filosof a matematik, stál jako myslitel na straně dnešní, sice racionální, ale v důsledcích konfliktní a bezohledné civilizace. Byl představitelem **antropocentrismu** (filosofický směr, jež přisuzuje člověku ústřední postavení ve světě a považuje člověka za míru všech hodnot, za cíl všeho usilování). Jeho oponent Komenský, jako snílek, však toužil po nalezení harmonie rozumu a srdce, myšlenky i svědomí a ztotožňoval se s filosofickým proudem zvaným **biocentrismus**, jenž klade do popředí přírodu a udržení podmínek pro zachování existence všech živých organismů planety Země. Máme-li přežít, musí dojít k rovnováze mezi lidskou tvořivostí, vírou a odpovědností každého za stav světa, které jsou hlavním předpokladem úspěšného obratu (Horká,2005).

Předobrazem ekologické výchovy můžeme považovat dílo prof. Miloše Seiferta „Přírodou a životem k čistému lidství“ (1920), v němž autor vyslovuje potřebu vést mládež ke trávení času v přírodě, aby se naučila dívat, přemýšlet o ní a milovat její krásy a záhady a nepovažovat ji jen za kulisu lidské zábavy. Příroda má být předmětem studia a přemýšlení a člověk je jen její nepodstatnou složkou (Máchal, 2000).

Jak uvádí A. Máchal ve své knize Průvodce praktickou ekologickou výchovou, v šedesátých letech už běžně začínají propagátoři ochrany přírody **Jan Čeřovský** a **Eva Olšanská** používat pojem **výchova k ochraně přírody**. Tento nově vznikající obor naplnili zřetelným obsahem, který dokázal oslovit tisíce dětí i učitelů. Koncem padesátých let Jan Čeřovský uskutečnil nápad prostřednictvím prvního československého časopisu **ABC** s tematikou ekologické výchovy, zapojit děti do ochránářské činnosti formou **Hlídek na ochranu přírody (HOP)**. Vznikla nová forma zájmové činnosti mládeže. V roce **1962** vyhlásila redakce časopisu **ABC se Státním ústavem památkové péče a ochrany přírody** dlouhodobou soutěžní akci nazvanou **Detektivové v přírodě**. Akce měla přitažlivou a zajímavou formou vést mládež k porozumění a zájmu o přírodu, jako životního prostředí člověka, pod záštitou Pionýrské organizace. Koncem šedesátých let vycházel **časopis Tramp**, s pravidelnou ochránářskou rubrikou „Pod snítkou tisu“, ve které redigovala ostravská ochránářka **prof. Eva Olšanská**. Zde autorka vlídně podávala náměty čtenářům, jak poznávat a chránit přírodu. Účinnou motivací za dobrý skutek se mnoha Klubům mladých ochránců přírody po řadu let stalo ocenění „**Tisinka**“.

V 70. letech vznikl **Svaz pro ochranu přírody a krajiny** zvaný **TIS**, jehož heslem bylo: „*Poznej a chraň*“ (Máchal, 2000, s.45).

Členové organizace TIS se řídili následujícími **pravidly**:

1. „Uč se přírodu znát a rozumět jejím zákonům.“
2. „Chovej se v přírodě tiše a nenápadně.“
3. „Chod' co nejvíc pěšky.“
4. „Raduj se z přírodních krás, ale nenič je.“
5. „Bud' přítelem všech živočichů.“
6. „Střež čistotu vody, pečuj o prameny a studánky.“
7. „S ohněm zacházej opatrně, aby se ti nevymkl z ruky.“
8. „Pečuj o přírodní prostředí kolem sebe.“
9. „Táboř jen tam, kde to není zakázáno.“
10. „Využij každé příležitosti, abys pro přírodu vykonal něco prospěšného“
(Máchal. 2000, s. 46).

Od šedesátých let došlo k prudkému zhoršování životního prostředí a jeho vlivu na zdraví člověka i stav celé planety. Lidé o tom však nebyli informováni. V druhé polovině 20. století nebyl u nás vlivem mocných zájem o vědní obor **ekologie**.

Sílil tlak na přírodní zdroje z důvodu ekonomické prosperity a volného trhu i vlivem rozvinutého socialismu. Výzkumem globálních problémů se zabývalo v zahraničí volné sdružení ekonomů, politiků a ekologů zvané „**Římský klub**“, které vydalo v roce **1972** svoji první zprávu „**Meze růstu**“. Tato zpráva byla alarmující publikací, která předložila čtenářům hrozbu vyčerpání surovinových a energetických zdrojů a varovala před ohrožením lidstva zavalujícího se vlastními odpady v důsledku úsilí o kvantitativní ekonomický růst (autory byli manželé **Meadowsovi** a **J. Randers**).

Český překlad tohoto textu se objevil mezi našimi odborníky až na začátku 80. let.

Náš první ministr životního prostředí **Bedřich Moldan** poprvé informoval o „Mezích růstu“ prostřednictvím **Ekologické sekce při Biologické společnosti ČSAV**.

Ekologická sekce se proslavila v roce **1983** historicky **první zprávou o stavu životního prostředí v ČSSR**, vysílanou na **Hlasu Ameriky i ve Svobodné Evropě**.

Bohužel zpráva popsala ČR jako nejzdevastovanější stát Evropy. V sedmdesátých letech se z újeji zaměřené výchovy k ochraně přírody začala rozvíjet na popud pedagogů a ochránců přírody **výchova k péči o životní prostředí**. Poznávání přírody a výchova k její ochraně probíhala prostřednictvím dětských **skautských a pionýrských organizací**. V období normalizačního temna musela organizace **Junák** ukončit svou činnost a skautští členové se museli rozhodnout, zda přestoupí do Pionýra (Máchal, 2000).

Práce prostřednictvím **Svazu pro ochranu přírody a krajiny** se zastoupením po Čechách, Moravě a ve Slezsku jim umožnila relativně svobodnou činnost. **Otakar Leinský**, který byl duší **TISU**, dokázal vpašovat český překlad ukázky z knihy **R. Carsonové – Mlčící jaro**, ve které autorka otevřeně poukázala na katastrofální **důsledky** užívání **chemických postřiků, pesticidů na bázi DDT**. Dobrovolných ochranářů přibýlo. TIS byl donucen vládou k rozpuštění organizace a musely ukončit činnost i Kluby mladých ochránců přírody TISU. V následujících letech postupně vzniká **Český svaz ochránců přírody**, který přes velké potíže a sledování zvládl péči o chráněná území a ohrožené druhy rostlin a živočichů. Dalším úspěšným periodikem tohoto období se stal *časopis Nika* od roku 1978 a *časopis Veronika* propojující ochranu přírody se slovesným a výtvarným uměním (Máchal, 2000).

V dalších letech se zájmová mimoškolní činnost uskutečňovala pouze v **Pionýru** a **Socialistickém svazu mládeže** s výjimkou **turistických oddílů mládeže** pod zřizovatelem Československým svazem tělesné výchovy. Výchovně působil také **Český svaz ochránců přírody**, který se po revoluci v listopadu **1989** přeměnil v **neziskovou organizaci**. Ochránářským fenoménem bylo **Hnutí Brontosaurus** vzniklé uvnitř SSM (Socialistický svaz mládeže), zabývající se problematikou vody, zeleně, odpadů a ovzduší. Úspěšné a velmi populární byly „Prázdniny s Brontosaurom“ zaměřené na pomoc přírodě, památkám a lidskému setkávání. Hnutí Brontosaurus je aktivní dodnes se svými třiceti články po celé republice. Členem se může stát kdokoli, třeba hned a vybrat si z mnoha možností, jak pomoci. Od roku **1974** se každý rok konal v **Ostravě** festival filmů o životním prostředí **Ekofilm**. O rok později v **Uherském Hradišti** vznikla přehlídka amatérských filmů o přírodě, památkách a životním prostředí - **Týká se to také tebe (TSTTT)**. Zde se tradičně setkávali ochranáři, vedoucí dětských oddílů s ochránářskou tematikou a další sympatizanti z celé republiky (Máchal, 2000).

V roce **1979** vznikla **Prázdninová škola Lipnice (PŠL)**, čítající desítky vysoce kvalifikovaných spolupracovníků s účelem rozvíjet sociální dovednosti, vychovávat ke zdravému životnímu stylu, globální výchově a aktivnímu občanství. **Základním výchovným a vzdělávacím prostředkem jsou zážitky a vlastní zkušenost získaná hrou.**

Mezi aktivními **účastníky listopadové revoluce** v roce **1989** byli zastoupeni vysokým počtem právě dobrovolní ochranáři přírody a profesionální ekologové. Představiteli České republiky byli např. **Josef Vavroušek, Ivan Dejmal, Pavel Šremer, Jan Květ**, za slovenské hnutí např. **Ján Budaj, Martin Bútor, Juraj Flamík, Fedor Gál, Juraj Mesík, Peter Zajac** a další. **Bedřich Moldan** a posléze **Ivan Dejmal** byli jmenováni do **funkce ministra životního prostředí ČR**. Vědec, ekolog a později i politik **Jan Vavroušek** se **prvním federálním ministrem životního prostředí**. Založil také a do své smrti stál v čele významné nevládní organizace – **Společnosti pro trvale udržitelný život** (Máchal, 2000).

V roce **1991** byla založena nevládní nezisková organizace **Nadace ekologické výchovy EVA** pro všechny zájemce o oblast výchovy a životního prostředí. Jako projekt Nadace EVA vzniklo v roce **1993 Národní středisko ekologické výchovy (NSEV)** s posláním pomoci rozvoji ekologické výchově a jejího oficiálního zařazení do výchovného procesu. Tento záměr se ani po několika letech nepodařil Ministerstvu životního prostředí naplnit. V roce **1996** vzniklo občanské sdružení – **Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina**, které mělo za úkol koordinovat činnost již působících středisek.

Důležité je umět své žáky oslovit, zaujmout a přesvědčit je silou vlastního kladného příkladu. Jmenujme si alespoň některé **představitel**e, pro které se staly **učitelství a výchova k ochraně přírody** životním posláním:

Květoslava Burešová učila na základní škole v Kněžicích na Třebíčsku, vedla kroužky mladých ochránců přírody, pořádala výstavy a stále publikuje. Je **autorkou metodických pomůcek k ekologické výchově na ZŠ** „ Učitelské lístky“, „ Odpady - problém kolem nás.“ Vyučuje v terénních programech ve **středisku Chaloupky**. Věnuje se výuce pedagogů a bojuje za zachování školních zahrad.

Další významnou osobností je paní **prof. Danuše Kvasničková** propagátorka ekologizace školního vzdělávání, autorka mnoha moderně pojatých učebnic, **předsedkyně Klubu ekologické výchovy, nositelka mezinárodního ocenění Global 500**. Mnohaletým úsilím docílila **uplatnění učebních osnov a učebnic přírodopisu s výrazným ekologickým zaměřením** pro základní školy a zavedení předmětu Základy ekologie na středních školách, kde není vyučována biologie (Máchal, 2000).

Třetím představitelem je **pedagog Aleš Záveský**, učitel biologie, zeměpisu, chemie a pracovního vyučování, který se stal **zakladatelem 1. školní přírodní rezervace „Pod vyhlídkou“** a areálu **Stanice mladých ochránců přírody v Prachaticích**.

Právě Aleš Záveský dal zřetelný obsah a didaktickou srozumitelnost nově zaváděnému pojmu **ekopedagogika**. Na práci a mnohaleté úsilí těchto a mnoha dalších průkopníků ekologické výchovy navazují další **významné osobnosti**, můžeme jmenovat brontosauří organizátorku **Šimonu Bouzkovou**, vysokoškolskou pedagožku na PdF Masarykovy univerzity v Brně **Hanu Horkou**, ředitele jednoho z prvních středisek ekologické výchovy **Jiřího Kulicha**, zakladatelku Kabinetu ekologické výchovy na PdF Univerzity Karlovi **Evu Liškovou** (Máchal, 2000).

V **současné době** jsou požadavky na environmentální vzdělávání zahrnuty v obecné rovině do většiny základních pedagogických dokumentů a ovlivnila i tvorbu učebnic některých předmětů, zejména **přírodovědy, vlastivědy, přírodopisu, zeměpisu a občanské výchovy**. MŠMT koordinuje programy výzkumu a vývoje financované z rozpočtové kapitoly MŠMT. Koordinuje mezinárodní spolupráci ve výzkumných a vzdělávacích programech společně s příslušnými ministerstvy v souladu s Národní politikou výzkumu a vývoje a zabezpečuje i rozvoj metod vzdělávání a výchovy. Významnou roli při prosazování environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty do škol všech stupňů hrají **NNO** (Nestátní nezisková organizace) a jejich specializovaná zařízení (centra a střediska ekologické výchovy). Jsou zčásti podporována ministerstvy životního prostředí a školství, mládeže a tělovýchovy, ale není doceněna možnost zahrnutí a využívání center a středisek ekologické výchovy (CEV a SEV) a jejich výukových programů pro školy (MŠMT, 2008).

Jako **zástupce střediska ekologické výchovy** můžeme uvést **dům ekologické výchovy Lipka**, který je specializovaným školským zařízením zřízeným aktivně Školským úřadem Brno. Lipka vznikla 1991 a od této doby se **podílí na školní i mimoškolní ekologické výchově a vzdělávání** především v brněnském regionu. V roce 1998 byl Lipce udělen status fakultního školského zařízení Pedagogické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně. V tomtéž roce byly služby Lipky rozšířeny o pracoviště **Rozmarýnek** jako chovatelské pěstitelské a permakulturní centrum se zaměřením na terénní výukové programy. Lipka také spolupracuje s **Rezekvítkem** - Sdružením pro ekologickou výchovu a ochranu přírody (Máchal,2000).

Významnou organizací zaměřenou na ekologickou problematiku v ČR je již přes třicet let **Český svaz ochránců přírody**. Dlouhodobě pečuje o přírodně cenné plochy a několik desítek památkových objektů, realizuje stovky projektů, napomáhajících přežití vzácných druhů rostlin a živočichů v naší přírodě. Provozuje **sít' záchranných stanic** pro handicapované volně žijící živočichy, prostřednictvím **pěti desítek ekocenter** nabízí zajímavé vycházky, přednášky, výstavy a mnoho dalších aktivit. Pro členy oddílů Mladých ochránců přírody i další děti připravuje pravidelné schůzky, víkendové akce i každoroční táborevé pobyty (csop.cz).

Známým je také centrum ekologických aktivit města Olomouce **Sluňákov** v Horce na Moravě, které nabízí akce pro veřejnost a rodiny, vzdělávací programy pro školy (slunakov.cz).

Také **Domov dětí a mládeže Olomouc** nabízí ekologické programy podle svého obsahu a věku účastníků obsahující prvky poznávací (výklad, diapositivy, pracovní listy) a herní (soutěže, dramatizace, ekohry), které jsou navzájem propojeny. U většiny programů děti obdrží různé materiály (pracovní listy, propagační a informační listy, samolepky). V prostorách Pavilonu zájmové činnosti se děti mohou navíc seznámit s různými zde chovanými živočichy (králíky, želvami, hlodavci, akvarijními rybami, tropickým hmyzem, obojživelníky). Během roku probíhají v Galerii DDM různé tematické výstavy, které děti v rámci návštěvy mohou také shlédnout (ddmolomouc.cz).

Třetím rokem nabízí výukový program pro děti MŠ a 1. stupně ZŠ s environmentálním zaměřením např. organizace **Děti na větvi** se sídlem v Tršicích (detinavetvi.cz).

Důležitá je **environmentální osvěta veřejnosti**, na které se podílejí **instituce státní správy v oblasti životního prostředí MŽP** (Ministerstvo životního prostředí), **okresní úřady, správy NP** (Národních parků) a **CHKO** (Chráněných krajinných oblastí). Dalšími institucemi jsou např. vysoké školy, odborné vědecké ústavy, zdravotnická nebo osvětová a kulturně vzdělávací zařízení a další. Významnou roli také hrají **nestátní neziskové organizace**, především občanská sdružení nebo specializované profesní svazy a společnosti a jejich environmentální, zemědělská nebo zdravotnická poradenská zařízení. Na osvětě veřejnosti pracovaly a účinně pracují i **specializované firmy v ochraně životního prostředí** (v oblasti odpadového hospodářství, energetiky atp.). Velký důraz je v současné době kladen **na zapojování veřejnosti** do rozhodování v záležitostech životního prostředí a komunitní spolupráci a na vzdělávací programy zaměřené na zdravý životní styl. Knihovny, muzea, hvězdárny a planetária, kulturní domy, zoologické a botanické zahrady, turistická a jiná osvětová, kulturní a informační zařízení patří mezi významné integrální prvky infrastruktury vzdělávání s primární rolí v oblasti **celoživotního vzdělávání a sebevzdělávání** (Státní program EVVO).

Také **podniková sféra** je jedním z rozhodujících spolutvůrců stavu životního prostředí. Významnou úlohu sehrávají ministerstva životního prostředí a průmyslu a obchodu a jejich vzájemná spolupráce, probíhající odborná školení firem v ochraně životního prostředí, rekvalifikace a přechod prosperujících podniků na **system evropských standardů**. **Komunikační technologie** podněcují zájem o způsoby řešení ekologických problémů možnostmi navazovat kontakty v této oblasti a vyměňovat si informace v rámci kraje, republiky i EU a světa (Státní program EVVO).

4 Cíle, obsah a metody v systému environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO) v České republice (ČR)

4.1 Cíle environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty v ČR

Cílem EVVO a ekologické výchovy v ČR, jejichž označení lze považovat za rovnocenné, jak bylo uvedeno v kapitole 2, je ekologické **poznání a pochopení hodnoty přírody, citový vztah k ní, odrážející se v postojích, v nichž se promítá odpovědnost za zdraví a dobrý stav celého prostředí**, kritický přístup k přijímaným informacím, opatrnost vůči spolehlivosti osobních interpretací, respekt k přesvědčení druhých, k důkazům a racionálním argumentům, **smysl pro společenství s ostatními lidmi i ostatními živými bytostmi**, smysl pro souvislost minulosti s budoucností. **Vede jedince k aktivní účasti** na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace jeho životní styl. **Dotýká se materiální i duchovní sféry života společnosti** a každého člověka **a projevuje se ve výchově**. Snahou je vybudování komplexního fungujícího **systému environmentálního vzdělávání výchovy a osvěty v České republice**, která stále probíhá ve školách prostřednictvím **rámcového vzdělávacího programu** (dále jen RVP), jak uvádí H. Horká (2005). RVP nevytyčuje cíle EVV, ale tak zvané „*přínosy a tematické okruhy*“. Stanovení samotných cílů je tak ponecháno na pedagogovi, popřípadě škole v rámci **školního vzdělávacího programu** (dále jen ŠVP). Za základní cíle ekologické výchovy v období mladšího školního věku je možno pokládat podchycování a rozvíjení citlivého vztahu k okolí, ohleduplnosti v mezilidských vztazích, úcty a obdivu ke kráse, k životu. Velkou pozornost je nezbytné věnovat vlastní **úpravě prostředí ve třídě i v okolí školy a spolupráci školy s rodinou** (Horká, 2005).

4.2 Obsah environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty ve vzdělávacím systému ČR

EVVO je součástí školního kurikula, ve škole je jmenován koordinátor EVV, který je podporován ve své činnosti ředitelem školy. Je zpracován **školní plán EVV**, aktivity jsou pravidelně oceňovány. V české škole je EVV součástí RVP ZV (základního vzdělávání) jako průřezové téma, jehož tematické okruhy procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. Žáci dostávají možnost utvářet si integrovaný pohled na danou problematiku a uplatňovat širší spektrum dovedností (Horká, 2005).

V ZŠ je zařazována EVV v ŠVP prostřednictvím předmětu Člověk a jeho svět v průřezovém tématu rozmanitost přírody. **Činnost školní družiny a školního klubu je také vedena v souladu s RVP ZV**. Pro celistvé pochopení problematiky vztahů člověka s životním prostředím jsou v RVP ZV zvoleny následující **tematické okruhy** (Horká, 2005, s. 38).

Za příklady **ekosystémů** můžeme jmenovat les, u kterého se můžeme zaměřit na produkční a mimoprodukční význam, u pole na jeho význam, způsob hospodaření a jeho okolí. U vodních zdrojů sledujeme jejich důležitost pro krajinnou ekologii a lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím. Moře je důležité pro biosféru, mořské řasy, kyslík a tropický deštný prales má globální význam.

U umělého ekosystému, jako je lidské sídlo, je důležitá jeho funkce a vztahy k okolí.

Dalším okruhem jsou **základní podmínky života**. Vztah mezi vodou a životem, její význam pro lidské aktivity, ochranu její čistoty. Jak významné je ovzduší pro život na Zemi, jeho čistota, klimatické změny. Půda je zdrojem výživy, všímáme si jejího ohrožení, rekultivace, nové funkce zemědělství v krajině. Zjišťujeme potřebu ochrany biologických druhů. Sledujeme problematiku energie, její využívání a způsoby šetření, u přírodních zdrojů jejich význam a způsoby získávání, využívání a vyčerpatelnost.

Mezi další příklady této problematiky patří **lidské aktivity a problémy životního prostředí**. Sem můžeme zahrnout činnost v zemědělství, dopravě, průmyslu, také odpady a hospodaření s nimi, recyklaci, ochranu přírody a kulturních památek a další činnost, která je vždy v interakci s životním prostředím (Horká, 2005).

Posledním tematickým okruhem, který uvádí Horká, je **vztah člověka k prostředí**. Tato problematika se týká naší obce, kultury obce, zajišťování ochrany životního prostředí v obci institucemi, nevládními organizacemi a občany, kteří se podílí na řešení odpadového hospodářství, původu a využívání přírodních zdrojů, otázkami životního stylu, spotřeby energie, aktuálními lokálními ekologickými problémy, vlivu prostředí na naše zdraví, možnosti a způsoby jeho ochrany, příklady uplatňování principů udržitelnosti rozvoje.

Podmínky pro realizaci témat jsou dány přírodním, kulturníma sociálním prostředím školy a jejím materiálně technickým vybavením. Rozhoduje přístup a podpora vedení školy a zejména spolupráce učitelů. Je vhodné zapojit do spolupráce rodiče. Velmi podnětné jsou kontakty se středisky a centry ekologické výchovy (Horká, 2005).

4.3. Metody používané v environmentální výchově, vzdělávání a osvětě ve vzdělávacím systému ČR

„Na utváření žádoucích občanských postojů k životnímu prostředí se podílejí tři složky ekologické výchovy, které můžeme nazvat činiteli účinnosti ekologického působení.

Dělíme je podle oblastí jejich vzdělávacího a výchovného působení na činitele vědomostní, dovednostní a prožitkové a postojevé“ (Máchal, 2000, s. 23).

Činitelé znalostní a vědomostní nám pomáhají zpracovat informace, znalosti, osvojit si souvislosti uvažování a jednání.

Činiteli dovednostními a prožitkovými jsou konkrétní způsoby péče, pozorování, manuální práce, péče o zvířata, pěstování stromků, výroba a umístění ptačích budek, utváření vztahu k přírodě prostřednictvím práce s přírodními materiály, práce na školní zahradě, postupné osvojování spoluodpovědnosti za přírodu běžným tříděním odpadů, zdravějším způsobem stravování, šetřením vodou, materiálem a energiemi (tzv. domácí ekologie), rozvíjení národních tradic a návyků, literární, hudební, dramatická, výtvarná tvorba.

Tam, kde se nelze problému dotknout bezprostředně (problémy tropických deštných pralesů), mají své nezastupitelné místo simulační hry a podobné aktivity pro podporu schopnosti vyjádřit názor, vnímat názory druhých, diskutovat a spolupracovat ve skupině.

Mezi **činitele postojů** a pospolitosti patří ty, které se podílejí se na utváření předpokladů pro týmovou práci včetně patřičných komunikativních dovedností a formování žádoucích postojů k životnímu prostředí (např. akce Den Země). Tato hlediska navazují na předchozí dva okruhy a zahrnují např. simulační hry, terénní praktika, tematické exkurse, projektovou výuku, prázdninové tábory v přírodě, při kterých účinně probouzejí občanskou společnost k upevnění komunitní pospolitosti. Zde záleží na stupni ukázněnosti a motivaci žáků, důležité je věnovat péči přípravě pro týmovou práci, což nebývá jednoduché. Pro účinnost je důležité spolupůsobení těchto tří okruhů. **Důležité je dětem dopřát příležitost, aby mohly v opravdové přírodě něco prožít, vypořádat, něčemu pomáhat** (přikrmování ptáků, péče o domácí zvířátko, kreslení poletujících motýlů, sběr spadaneho listí, mazlení se s kočičkou). Přímé doteky a později soustavná péče o chovaná zvířata, pěstované rostliny pomáhají snižovat odcizení člověka od přírody a odpovědnosti za její současný i budoucí stav. Je potřeba pokory nás samotných ve smyslu úcty pramenící z pocitu či přiznání vlastní nedokonalosti, kterou lze projevovat ochotou a vůlí respektovat dávný řád přírody, jejíž dary není správné brát s tak bezstarostnou samozřejmostí, jak to mnohdy činíváme. Naše zásluha na jejich vzniku bývá mizivá, většinou žádná (Máchal, 2000).

5 Stručná charakteristika mladšího školního věku z pohledu vývojové psychologie

Mladší školní věk se vymezuje od 6-7 let do 10-11 let. Začíná nástupem žáka do školy a předpokládá se jeho **školní zralost**, jako takový stupeň vývoje tělesných a duševních vlastností dítěte, který je nutným předpokladem úspěšného zvládnutí školních požadavků. **Tělesná zralost** je dána věkem dítěte, jeho výškou a hmotností a celkovým zdravotním stavem. Měla by být dokončena tzv. první strukturální přeměna. Tělesné zrání souvisí s rozvojem hrubé a jemné motoriky a tím celé pohybové koordinace. **Emoční a sociální zralost** souvisí se zráním nervové soustavy a emoce se stávají vyrovnanější, což se projeví citovou stabilitou. Dítě by již mělo umět kontrolovat své emoce, musí být schopno pracovat ve skupině a převzít novou roli žáka, navazuje nové vztahy s vrstevníky, učí se kooperaci i soutěžení. Důležitý je kladný postoj k sobě a přiměřená sebedůvěra. **Kognitivní zralost** je dána schopností analyticko-syntetické činnosti. **Paměť** přechází v úmyslnou, stěžejní význam má **vůlí ovládaná pozornost**. **Řeč** musí být plynulá a měla by být bez agramatismů. Typické pro toto období jsou zvědavost a tvořivý přístup ke světu. Na začátku období je školák hodně závislý na autoritě. Velký význam má tudíž vztah dítěte k učiteli. Rozvíjí se tzv. **vyšší city**-etické, estetické, intelektové. **Morální vývoj** je silně ovlivněn výchovnými postupy a způsobem interakce mezi členy rodiny. Dítě je velmi citově vázáno na rodině, z níž si přebírá hodnotový systém i postoje. **Hlavní činností dítěte mladšího školního věku je učení a práce, ale hra zůstává stále důležitou činností pro zdravý vývoj osobnosti dítěte. Vývoj je v tomto období spíše plynulý** jde o nejstabilnější úsek v dětském vývoji (Plevová, 2006).

6 Náplň činnosti dětí mladšího školního věku ve školní družině

Prostřednictvím profese vychovatelky pečují o 30 žáků sloučených ze dvou tříd druhého ročníku ZŠ. Činnost oddělení školní družiny (dále jen ŠD) probíhá ve třídách po skončení vyučování, je organizovaná v návaznosti na **školní vzdělávací program**. Vychovatelka si pro žáky svého oddělení připravuje program pro činnosti samostatně. **Harmonogram činností** je přizpůsoben dětem. Po vyučování následují **odpočinkové**, klidové aktivity, **čtení** na pokračování, **kreslení**. Podle jídelního rozpisu je organizován výdej obědů, na které chodíme s dětmi společně. Po návratu do třídy následují **zájmové činnosti** (aktivity z oblasti výtvarné, hudební, pracovní-technické, sportovní, přírodovědné, literární, dopravní) od 12 -13 hodin. **Výchovně vzdělávací činnost a příprava na vyučování probíhá formou didaktických her, tajenek, kvízů a soutěží** v době od 13 -14 hodin. Příležitostně se konají **besedy** na různá témata nebo **exkurze**. **Hlavní výchovně vzdělávací činnost je rozdělena na tyto okruhy:**

1. **Místo, kde žijeme**
2. **Lidé kolem nás**
3. **Lidé a čas**
4. **Rozmanitost přírody**
5. **Člověk a jeho zdraví**

Důležitou součástí jsou **rekreační aktivity**, tedy **trávení času na čerstvém vzduchu** vycházkou do parku, nebo hrami na školním hřišti, kde si děti mohou půjčit podle zájmu koloběžky, švihadla, chůdy, míče, skákací gumu a podobně od 14 -15 hodin. Základní škola se nachází v těsné blízkosti parku, což je velká výhoda pro podnikání **výprav za poznáním přírody, rostlin, stromů, živočichů, hmyzu, sběru přírodnin na výtvarné tvoření nebo místem pro kolektivní hry**. Od 15 -16,30 hodin se oddělení postupně slučují a děti se věnují zájmové činnosti, mohou si zpracovat domácí úkoly. U dětí mladšího školního věku ještě převažuje hravost, a proto **forma hry** je nejdůležitější (jak bylo zmíněno v kapitole 5) i pro získávání základních informací o okolním prostředí a o vztazích k němu. Svět je chápán zcela přirozeně celistvě a zejména **prostřednictvím citů**. Schopnost vnímat krásu, hodnotit kvalitu okolí, vztahy lidí k prostředí, k živým organismům i vlastní jednání je přímo nezbytné opírat o **konkrétní kontakty s přírodou, s uměním a lidmi**.

Cílem výchovy ve volném čase, která probíhá i ve ŠD, je naučit jedince hospodařit s volným časem, rozumně ho využívat, reálně oceňovat volný čas jako významnou hodnotu. Naučit vychovávaného odpočívat a rekreovat se, rozvíjet jeho zájmy a specifické schopnosti, uspokojovat a kultivovat jeho potřeby, naučit vhodně si uspořádat režim dne a vést ke zdravému životnímu stylu. Důležitým cílem je také prohloubit hodnotu mezilidských vztahů, formovat charakter a vůli (Hofbauer, 2004).

7 Plán a realizace činnosti školní družiny na období celého školního roku s tematickým zaměřením na environmentální výchovu

7.1 Plán činnosti školní družiny na období školního roku s tematickým zaměřením na environmentální výchovu

Měsíc	Odpočinková činnost	Výchovně vzdělávací činnost	Zájmová činnost	Rekreační činnost
Září	<p>-čtení na pokračování – Příběhy ze Zeleného domu (příběhy o zvířátkách a dětech)</p> <p>-čtení na pokračování Život na statku (skot, kur domácí)</p>	<p>-rozbor čteného příběhu, vysvětlení pojmů domácí, užitková a volně žijící zvířata a vztah člověka k nim</p> <p>ježek-jeho způsob života, výživa</p> <p>-hra s kartičkami zvířat (náhodný výběr kartičky, následuje pojmenování zvířátka, popis jeho vlastností, vytvoření věty s příslušným zvířátkem)</p> <p>-povídání o životě na venkově, práci farmářů během čtyř ročních období, o chovu užitkových zvířat - zkušenosti dětí s farmařením</p> <p>-luštění tajenky s názvy zvířat rostlin a hmyzu na přírodovědné téma (tajenka-chraňte náš svět)</p>	<p>výtvarná – kresba některého zvířátka z příběhu pastelkami</p> <p>hra piškvorky pomocí kaštanů a žaludů</p> <p>výtvarná-omalovánka s užitkovými zvířaty</p>	<p>pobyt na čerstvém vzduchu, vycházka do parku, kolektivní hry</p> <p>-poznávání stromů podle listů a plodů, jehličí a šišek</p> <p>-sběr kaštanů, žaludů při procházce v parku</p>

Měsíc	Odpočinková činnost	Výchovně vzdělávací činnost	Zájmová činnost	Rekreační činnost
Říjen	<p>-čtení na pokračování – Život na statku (husy, kachny, kozy, ovce)</p> <p>-listnaté stromy</p> <p>-doprava, druhy dopravy, vliv na životní prostředí</p>	<p>chov užitkových zvířat-zkušenosti dětí s farmařením</p> <p>názorná ukázka husího, kohoutího a holubího peří</p> <p>individuální úkol-přiřadit zvíře k produktu, který nám při chovu poskytuje a k čemu jej využíváme</p> <p>poznávání stromů podle listů, stádia zrání listu, proměny listu od zeleného až po suchý</p> <p>shlédnutí filmu Život stromů-promítání ve sférickém kině v ZŠ</p> <p>dopravní prostředky pohonné hmoty ekologická doprava</p>	<p>výtvarná-pracná omalovánka peří</p> <p>výtvarná-výroba vitráže z potravinové folie a vložených listů</p> <p>výtvarná-obtisky listů na strom předem namalovaný temperovými barvami na velký papír</p> <p>výroba kuželů na slalom z pat lahví naplněných vodou s označením krepovým papírem</p>	<p>sběr spadaného listí při vycházce spojené s prohlídkou prvního památného stromu města Olomouce Rudolfova dubu ve Smetanových sadech</p> <p>závod na koloběžkách na školním hřišti s oceněním vítězů</p>

Měsíc	Odpočinková	Výchovně vzdělávací	Zájmová činnost	Rekreační
-------	-------------	---------------------	-----------------	-----------

	činnost	činnost		činnost
Listopad	<p>zdravověda- čtení a povídání o zdravém stravování a úpravě pokrmů, složení vyvážené stravy, v čem může nevhodná strava škodit zdraví, druhy ovoce a zeleniny lokální, sezonní a exotické</p> <p>-kompostování, zdravá zahrada</p> <p>-téma voda, pitný režim</p> <p>-lidské tělo, hygiena</p> <p>odívání, materiály oblečení, recyklace oblečení</p>	<p>individuální úkol- písemné zpracování zdravého jídelníčku na celý den</p> <p>spojovačka – spoj zdravé a výživově hodnotné potraviny</p> <p>koloběh živin na zahradě, zdravé pěstování, bio odpad</p> <p>druhy vody, výskyt v přírodě, proč se voda balí? úspora vody, stav zdrojů vody, možnosti čištění vody, využití vody v domácnosti</p> <p>kolektivní doplňovačka- kosti v lidském těle, rozdělení tělesných systémů, zdravá životospráva, životní styl, čistota prostředí, šetrné kosmetické přípravky k životnímu prostředí, význam pohybu pro zdraví</p> <p>styly oblékání, suroviny, výroba látek, prodej, nošení a údržba oblečení, přešívání, second- hand, možnost recyklace, odstranění</p>	<p>-výtvarná koláž z obrázků s potravinami vystřížených z časopisů na téma zdravý jídelníček a nevhodný jídelníček</p> <p>výtvarná- skládanka puzzle dýně</p> <p>výtvarná- kolektivní úkol- plakát s nákresem koloběhu vody v přírodě</p> <p>hudební- poslech taneční hudby, taneční improvizace dětí</p> <p>výtvarná- koláž, oblékání kreslené postavy zbytky látek</p>	<p>krájení a ochutnávka ovoce a zeleniny</p> <p>vyřezávání dýně</p> <p>ochutnávka balené a kohoutkové vody</p> <p>skákání panáka nakresleného křídami na školním hřišti</p> <p>ukázka kontejneru na textil při vycházce</p>
Měsíc	Odpočinková činnost	Výchovně vzdělávací činnost	Zájmová činnost	Rekreační činnost

Prosinec	čtení -ptáci našich zahrad práce s interaktivní knihou, poslech a poznávání zpěvu ptáků, hlasy našich dravců a sov	prohlížení encyklopedie ptactva, poznávání běžných druhů ptáků volně se vyskytujících ve městě, tažní ptáci, denní a noční dravci z ptačího světa, sova-symbol moudrosti	výtvarná-kreslení ptáků podle vlastního výběru s použitím encyklopedie výtvarná-výroba sovičky ze samotvrdnoucí hmoty	výroba ptačích krmítek z pat lahví plněných sádlem s ptačím zobáním a zavěšení na stromy v okolí školy
	-třídění odpadu recyklace, likvidace, komunální odpad, bio odpad	důvod třídění, dělení tříděného odpadu, barvy kontejnerů, výhoda recyklace, problematika likvidace, značky – informace o likvidaci obalů, možnosti dalšího využití předmětů, jednorázové výrobky -výhody, nevýhody	výtvarná-výroba recyklovaného papíru výtvarná-výroba pohárků na pití z pat lahve, náramků, podložek pod hrnek z vršků pat lahví	hry s použitím vršků od pat lahví (ostrovy, matematika-počítání jednotek, desítek, stovek a tisíců) hra – naučná spojovačka správného třídění odpadu
	-neživá a živá příroda	specifikace neživých přírodnin, jejich vznik, kameny-čím se liší, jak vznikly, názvy některých kamenů projektová aktivita na pokračování- Zelený ostrov- čtení příběhu spojené s výtvarnou aktivitou, poznáváním hmyzu, rostlin, živočichů, vznikem života na pustém ostrově, pracovními listy, setím semínek papriky...	výtvarná-malování na kameny temperovými barvami - co nám připomínají, čemu se podobají omalovánky-vznik života na pustém ostrově, pracovní list Létalka	sběr kamenů při procházce výstava a pojmenování barvených kamenů hry s kameny-pyramida osení květináče semínky papriky

Měsíc	Odpočinková činnost	Výchovně vzdělávací činnost	Zájmová činnost	Rekreační činnost
Leden	hřbitov	předložíme žákům	vytvoříme nástěnku	luštění tajenky

	odpadků	vzorky různých typů odpadků a časové údaje doby rozkladu v přírodě úkolem je přiřadit správné dvojice	s těmito údaji	bludiště – nakládání s odpadky
	slunce zdroj energie	význam slunce pro náš život, zdroj energie a zdraví a života vůbec	výtvarná- náskres procesu přeměny sluneční energie, zjištění, že sama peřina člověka nezahřeje, pouze zabrání úniku tepla	vycházka do parku se zaměřením na vrhání stínů při slunečném počasí
	pohádka-jak cestuje slunce do peřiny	znázornění přeměny slunečního paprsku v tělech rostlin na fotosyntézu, následuje husa živící se rostl. potravou, ta je oškubána a její peří končí v peřině	výtvarná- kolektivní malba zimního slunce s pomocí obtisků rukou	stavění sněhuláků a staveb ze sněhu, sledování tání sněhu vlivem slunečného počasí
	zdraví, běžné nemoci a jejich prevence a léčba	příznaky nachlazení a nemoci, měření a hodnoty TT, hygienické návyky, přírodní terapie, pitný režim, prevence, otužování, relaxace, sport, pobyt na čerstvém vzduchu, návštěva lékaře	pracovní list- druhy nápojů, příprava čaje, byliny k přípravě čaje a jejich účinky, med, včelaření, život včel, užitek včel pro člověka a přírodu	příprava a ochutnávka čajů (černý, zelený, ovocný, bylinkový)
	čtení - posílení imunity	co je imunita, jak ji posilovat, vyvážená strava, vitamíny přírodní a syntetické, přednosti ovoce a zeleniny, jídelníček se zařazením ovoce a zeleniny, relaxace, otužování, sport	rozpis jídelníčku na jeden den s obsahem rozmanitého ovoce a zeleniny s výtvarným zpracováním	příprava ovocného salátu, zeleninového salátu
Měsíc	Odpočinková činnost	Výchovně vzdělávací činnost	Zájmová činnost	Rekreační činnost
Únor	čtení- lesní zvěř	zástupci lesní zvěře, dokrmování v zimě,	pracovní list- spojovačka- stopy	stopy ve sněhu

	téma klima	zimní spánek co je klima, skleníkový efekt, ozonová vrstva, smog, souvinnost s dopravou, odpady, energetikou, ničením deštných pralesů, ohrožení půdy, hodnoty	zvířat výtvarná- kolektivní tvoření obrazu zdravé čisté planety, obrazu zdevastované planety a vzájemné porovnání	procházka- sledování silničního provozu ve městě, kontra procházka tichým parkem
	půda základní předpoklad života	vznik a složení půdy, ubývání volné půdy, kvalita půdy, možnosti kontaminace, třídění a recyklace odpadu, zdravé pěstování, péče o půdu, prospěšní živočichové žijící v půdě	pracovně technická- výroba ekologické plastelíny podle receptu, modelace drobných živočichů, hmyzu literárně dramatická- báseň o proměně vejčička přes larvu a kuklu v motýla	výstava výrobků z plastelíny s popisky
	kořenová zelenina	druhy kořenové zeleniny, pěstování, skladování, využití v kuchyni	pracovně technická- skladba receptu na pochutiny s využitím kořenové zeleniny (pomazánka, mrkvové řezy)	ochutnávka kořenové zeleniny
	zahradnické nářadí	rozdělení nářadí, bezpečnost při práci, úklid nářadí, zkušenosti dětí s prací na zahradě	omalovánka zahradnické nářadí	
Měsíc	Odpočinková činnost	Výchovně vzdělávací činnost	Zájmová činnost	Rekreační činnost
Březen	kořeny rostlin	růst kořenů a jejich funkce	pokus- cibule, sklenice,	prohlídka kořenů

	klíčení	schopnost rostlin fotosyntézou zpracovat sluneční energii a schopnost vytvářet si zásoby	voda-pozorování růstu kořenů pokus-klíčící brambora uložená v zemině uzavřená v krabici od bot, na nejvzdál. místě od brambory vystříhneme otvor a dáme na okno, sledujeme, jak se klíčky protáhnou ven, pouze světlo je nástrojem k vytvoření zeleného barviva listů	stromů v parku osení truhlíku ve třídě, sledování klíčení, zalévání
	fotosyntéza	potravin rostlinného původu, potravin živočišného původu, nezastupitelnost zelených rostlin pro existenci života na Zemi, význam fotosyntézy pro životní prostředí	pracovní list- vzduch, voda, slunce, list, cukr- fotosyntéza- květ, plod, list, kyslík- kráva, pastva, mléko, maso- přeměna sluneční energie	
	produkty fotosyntézy	zásoby sluneční energie- dřevo, uhlí, ropa, plyn- spalováním získáme potřebnou energii, ale současně tvoříme skleníkové plyny- oteplování planety	omalovánka mandala slunce	prohlídka kapradí v parku
Měsíc	Odpočinková činnost	Výchovně vzdělávací činnost	Zájmová činnost	Rekreační činnost
Duben	vejce	druhy vajec, složení vejce, význam vejce	pracovní list- chování drůbeže,	velikonoční výzdoba třídy

		<p>jako potraviny, skladování vajec, úprava vajec-prevence salmonelozy, použití v kuchyni</p>	<p>rozdělení drůbeže, popis složení vejce podle nákresu, využití skořápek vajec</p>	<p>s využitím kraslic</p>
	semínko-zázrak života	<p>ukázka různých semínek, způsob jejich šíření-vzduchem, vodou, trávícím traktem živočichů, vytvářením zásob, mravenci, vystřelováním</p> <p>využití semen v jídelníčku, prospěšnost zdraví, obsah bílkovin, olejů, minerálních látek a vitamínů, zpracování semen, úprava v jídelníčku, klíčení, uskladnění</p>	<p>hudebně technická-výroba dešťové hole na přivolání deště podle šamanské tradice z papírové ruličky, hřebíků, semínek (rýže, mák, fazole) a izolepy</p> <p>třídění obrázků semen podle způsobu šíření do 5 označených misek</p> <p>semínkové pexeso-semínka nalepená vespod vršků pat lahví</p> <p>pokus-síla rostlin (do sádry nalité do pat lahve zamícháme semena fazolí a hrachu-klíčením a bobtnáním semen lahev i sádra praskne)</p>	<p>vycházka do parku- Jaká semínka můžeme najít v parku?</p> <p>hra na popelku-třídění semen, přiřazení semen k obrázku příslušné rostliny</p>

Měsíc	Odpočinková činnost	Výchovně vzdělávací činnost	Zájmová činnost	Rekreační činnost
Květen	poznávání květin,	užitkové rostliny	omalovánky bylin	procházka se

	<p>bylin, plodin</p> <p>prohlídka encyklopedie rostlin</p> <p>možnosti ochrany a pomoci ohroženým živočichům</p> <p>jaro a oblékání stromů, létavý a lezoucí hmyz</p>	<p>neboli plodiny, účel pěstování (obilí, ovoce, zelenina, olej, cukr, koření, text. vlákna, barviva, gumy...), léčivé, okrasné</p> <p>druhy živočichů savci, ptáci, obojživelníci, jak a kdy pomoci (zranění, nemoc, podchlazení, paraziti, blízkost mrtvých rodičů nebo sourozenců, bezprostřední nebezpečí, neopeřené mládě mimo hnízdo, osamocené mládě nekrmivého ptáka), záchranná stanice, projekt živá zahrada</p> <p>výskyt hmyzu (půda, na rostlinách nebo v nich, parazitující na zvířatech), způsob života (v mrtvém dřevě, mrchožrouti, opylovači pijící nektar nebo pyl z květů, lovem jiných hmyz. druhů, nebo malých živočichů), představitelé hmyzích společenství, 1.pomoc při bodnutí hmyzem</p>	<p>s názvoslovím</p> <p>pracovně technická-výroba herbáře, lisování rostlin</p> <p>soupis pravidel pomoci volně žijícím živočichům v ohrožení</p> <p>omalovánka včela-úl, vosy -vosí hnízdo, mravenec-mraveniště</p> <p>estetická-pletení věnce z nasbíraných lučních květin-pampelišky, sedmikrásky</p>	<p>sběrem polních rostlin a bylin</p> <p>hledání a pozorování hnízd ptáků v parku</p> <p>pozorování výskytu hmyzu v parku, v trávě, pod kamenem, v květech rostlin, na kmenech stromů</p>
Měsíc	Odpočinková činnost	Výchovně vzdělávací činnost	Zájmová činnost	Rekreační činnost
Červen	čas růží, prohlídka	péče o růže, některé	výtvarná-	vycházka

	<p>v encyklopedii rostlin</p> <p>péče o domácí mazlíčky, souvislost chovu domácích mazlíčků s čistým a bezpečným domácím i životním prostředím, psí útulky, umístění nalezených, zraněných zvířat, odchyt toulavých zvířat</p> <p>udržování pořádku veřejných prostor a jeho úklid, možnosti, jak se zapojit, bezpečnost</p>	<p>druhy, využití v kosmetice, pěstování řezaných, hrnkových, pokojových, venkovních rostlin, zalévání, výživa, ekologické hnojení</p> <p>druhy domácích mazlíčků, zkušenosti dětí s chováním a péčí, krmení, péče, hraní, venčení, úklid podestýlky, třídění odpadu, úklid psích exkrementů, zodpovědnost, očkování, bezpečnost, návštěva zvěrolékaře, 1. pomoc při pokousání</p> <p>začít sám u sebe, organizátor, dobrovolník, mapování černých skládek (mobilní aplikace), finanční, materiální, mediální podpora, pomůcky, hygiena, bezpečnost</p>	<p>malování růžových keřů temperovými barvami s pomocí obtisků dna pat lahví</p> <p>výtvarná- kresba vlastního nebo vysněného mazlíčka</p> <p>přímý kontakt s želvičkou přinesenou žákem třídy</p> <p>hromadný úklid papírků, sáčků, kapesníků na školním hřišti</p>	<p>s prohlídkou růží v parku</p> <p>hledání počtu a umístění košů na psí exkrementy v parku</p> <p>sledování dodržování pořádku v parku, v okolí odpadkových košů s důrazem na nebezpečí pořezání, píchnutí jehlou atd.</p>
--	--	---	--	---

7.2 Realizace aktivity s environmentální tematikou ve školní družině

Zelený ostrov (projektová aktivita na pokračování, zařazena v BP na s.30, v plánu na měsíc prosinec)

Na tomto úkolu bych chtěla názorně ukázat, jak lze propojit metodu vzdělávací s dovednostní a prožitkovou.

Čas : 90 min

Skupina: 15 dětí

Cíl: dosáhnout úvahy dětí nad tím, jak se semínka dostala na ostrov bez přičinění člověka, jak člověk zasahuje do přírodních dějů tím, že záměrně nebo nezáměrně rozšiřoval plody a semena tam, kam by se bez jeho přispění nikdy nedostaly (na příkladu papriky, která se na ostrov dostala s výzkumníky), jak takové ovlivňování může být přínosem, ale současně může způsobit nemalé potíže, pochopit rozdíl mezi záměrným a nezáměrným rozšiřováním rostlin

Pomůcky: pracovní listy s omalovánkou, pastelky, pera, nůžky, květináč s hlínou, konvička s vodou, semínka papriky, schodiště

Popis činnosti:

1. Četba příběhu o vzniku indonéského ostrova Krakatau.

Ostrov vznikl sopečnou činností před 10 000 lety. V květnu roku 1883 začal ostrov sopit a byl kompletně zničen. Brzy následovala další pohroma, vlna tsunami. Ostrov byl po výbuchu spálen, rozdělen na tři části, ze dvou třetin zaplaven mořem a pokryt lávou a popílkem. Nezůstala na něm stopa života. Po šesti měsících se na novém ostrově jménem Rakata objevila první živá bytost. Malý nenápadný pavouček nesený větrem na tenkých vlákních babího léta. Začal tkát síť a marně čekal na přilet mušek. V dalším roce přijeli na ostrov výzkumníci, kteří si všimli namodralých skvrnek na dešťové vodě, která vyplňovala prolákliny v lávě. Byly to sinice. Vítr sem zavál jejich mikroskopické spory. Sinice a řasy se rozmnožovaly, odumíraly, rozkládaly a připravovaly tak půdu pro náročnější rostliny. Některá lehká semínka sem přivál vítr, jiná připlavala po vodě, další přinesli ptáci. Po šesti letech se z ostrova stalo nádherné místo plné ruchu a shonu. Objevil se první hmyz, motýli, mouchy, mšice, brouci, zvířata. Už po třiceti letech byl ostrov pokryt souvislou zelení

od pobřeží až na vrchol sopky. V roce 1933 bylo na ostrově objeveno okolo tisíce druhů živočichů a několik set druhů rostlin. Ostrov lákal řadu návštěvníků, po kterých vítr rozfoukal všechny stopy v písku. Zdálo se, že tu po nich nic nezůstalo. Nebyla to tak úplně pravda. Rok po jejich odjezdu na místě tábora vyrostla podivná květina s bílými květy. Ze zbytků potravin, které tu návštěvníci nechali, vyklíčila semínka papriky. Tak lidé nezáměrně začali ovlivňovat přírodní děje na ostrově. V roce 1927 se Krakatau stal otcem. V moři se začal formovat nový vulkán Anak Krakatau (dítě Krakatau). Mladý ostrov je nyní divoký a strašlivý, ale život ho stejně jednou přemůže.

2. Vyplnění pracovních listů ve formě omalovánek

Tyto pracovní listy formou komiksu znázorňují příběh vzniku ostrova Krakatau. Děti omalovánky vymalují a společně doplníme textovou doplňovačku ke konkrétnímu obrázku.

3. Opakování četby příběhu a složení komiksově omalovánky podle pořadí

4. Vysvětlení pojmů záměrné a nezáměrné rozšiřování semen spojené se zasazením semen papriky

Záměrně zasadíme semínko papriky do připraveného květináče, zalejeme ho, dáme na okno a budeme sledovat několik dní, zda vyroste rostlinka.

5. Zpracování pracovního listu s panenkou Létalkou (javorovou nažkou), pouštění

Létalky ze schodiště

Děti si Létalku vybarví a vystříhnou, vlasy přehneme na opačné straně a spodní část zatížíme kancelářskou sponkou. Můžeme začít s létáním. Děti své Létalky pustí ze schodiště dolů a pozorují, kam Létalka sama doletí. Zdůrazníme, že jde o nezáměrné šíření semen.

8 Zhodnocení výsledků realizované aktivity s environmentální

tematikou a výsledku sestavení plánu činnosti školní družiny na období celého školního roku z hlediska dosažení vytyčených cílů

Příběh Zeleného ostrova děti svou poutavostí zaujal, je to příběh dávný, trvajícím až po současnost, příběh nevšední, tajuplný. Z hlediska časové osy je pro děti mladšího školního věku ještě obtížně pochopitelný. Cílem aktivity, kterou děti plnily, bylo získat nové informace prostřednictvím čteného příběhu a vědomosti o vzniku života na pustém ostrově, ať už prostřednictvím přírodních dějů, nebo vlivem činnosti člověka. Vymalováním omalovánek se děti mohly seznámit s některými živočišnými a rostlinnými druhy, které ještě neznaly. Dalším cílem bylo, naučit se zasadit semínka papriky do květináče, následně je zalít a uložit květináč na okenní parapet pro lepší přístup slunečních paprsků, moci si vyzkoušet po složení Létalky z papíru (javorové nažky) její volný let s nepředvídatelným místem dopadu, stejně jako se to děje ve volné přírodě. Důležitým cílem bylo pochopit, že člověk je schopný svým myšlením a činem ovlivnit dění okolo sebe a jeho činy nesou své následky. Realizací projektové aktivity (Zelený ostrov) s dosažením uvedených cílů byla splněna **praktická část, jako dílčí cíl bakalářské práce.**

Sestavený plán činnosti ŠD (podkapitola 7.1) je rozdělen na jednotlivé měsíce školního roku a zahrnuje činnosti z oblasti odpočinkové, výchovně vzdělávací, zájmové i rekreační. Popsané činnosti se vzájemně doplňují, navazují na sebe a splňují uvedené cíle, obsah i metody v environmentální výchově, vzdělávání a osvětě, které jsou uvedeny v kapitole 4. Některé ze znázorněných aktivit v plánu byly již při činnosti ŠD splněny, konkrétně například projektovou aktivitou Zelený ostrov (podkapitola 7.2). Z mého pohledu plán činnosti nastiňuje možnosti zaměření pozornosti na daná témata ekologické problematiky dostatečně a lze ho dále konkrétně podle potřeby rozvíjet. Sestavením plánu činnosti ŠD na období celého školního roku bylo **dosaženo dílčího cíle v teoretické části bakalářské práce.**

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo nastínit možnosti zaměření na problematiku environmentální výchovy a vzdělávání ve volném čase v činnosti ŠD a obrátit zájem dětí mladšího školního věku k přírodě a jejím krásám s citlivou ohleduplností. **Činnost ve školní družině** je důležité připravovat **zábavnou formou**, především s **využitím hry**, která je v období mladšího školního věku nejvýznamnější formou poznání. Výchova ve volném čase umožňuje **využití netradiční organizace s aktivizujícími metodami**, což je znázorněno v plánu činnosti ŠD a realizované aktivitě, popsanych v kapitole 7. Splněním dílčích cílů bakalářské práce se podařilo tento hlavní cíl bakalářské práce naplnit. Ekologické vzdělávání a výchova by v žádném případě neměly být chápány izolovaně od celkového výchovného vzdělávacího ovlivňování lidské osobnosti.

Souhlasím s výstupem konference UK v Praze z roku 2000 na téma ekologická výchova, kde bylo řečeno, že vzhledem k naléhavosti změn ve způsobech chování a jednání lidí (tj. změn životního stylu) ve smyslu udržitelného rozvoje je třeba ekologickou výchovu **realizovat ve všech možných společenských výchovně vzdělávacích úrovních, to je v rodině, ve škole, v nejrůznějších institucích a organizacích, ve sdělovacích prostředcích** a je třeba mít na zřeteli rovněž **výchovný vliv prostředí i sebevýchovu** prostřednictvím běžného získávání **individuálních zkušeností**. (czp.cuni.cz).

Seznam použité literatury:

Dětská ilustrovaná encyklopedie živý svět II., Bratislava 1992, ISBN 80-7145-025-1

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s.
ISBN 80-7178-927-5.

HORKÁ, H. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století*. 1. vyd. Brno: Katedra pedagogiky a Pedagogické fakulty MU, 2005. 158 s. ISBN 80-210-3750-4.

MÁCHAL, A. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Rezekvítek Brno, 2000. 193 s.
ISBN 80-9029-54-0-1.

MCKIBBEN, B. *Zeemě. Jak přežít na nové nehostinné planetě*. Překlad VEIS, J. 1. vyd. Nakladatelství Paseka, Praha 2013. 258 s. ISBN 978-80-7432-251-8

PLEVOVÁ, I. *Kapitoly z vývojové psychologie*. 1. vyd. Vydavatelství UP v Olomouci, 2006. 57 s. ISBN 80-244-1412-0.

ŠIMONOVÁ, P. ČINČERA, J. JANČAŘÍKOVÁ, K. VOLFOVÁ, A.

Ekologická a environmentální výchova pracovní učebnice pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. 1. vyd. Nakladatelství Fraus, Plzeň 2013. 96 s.
ISBN 978-80-7238-452-5.

Elektronické zdroje:

Děti na větvi. Výukové programy. In: *detinavetvi.cz* [online]. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z <http://www.detinavetvi.cz/aktualni-vyukove-programy>

Dům dětí a mládeže Olomouc. In: *ddmolomouc.cz* [online]. [cit.2018-02-10]. Dostupné z http://www.ddmolomouc.cz/documents/ekoprogramy_ddm_olomouc.pdf

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR. In: *msmt.cz* [online].

[cit.2018-02-10].Dostupné z <http://www.msmt.cz/dokumenty/strategie-vzdelavani-pro-udrzitelny-rozvoj-ceske-republiky>

Ministerstvo životního prostředí ČR. *Environmentální vzdělávání a poradenství*.

In: *mzp.cz*[online] .[cit. 2017-10-10] .

Dostupné z https://www.mzp.cz/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi

Slunákov – centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s.

In: *Slunakov.cz* [online]. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z <http://www.slunakov.cz/o-slunakovu>

Státní program EVVO v České republice. MŽP. In: *mzp.cz* [online]. [cit. 2018-02-12].

Dostupné z https://www.mzp.cz/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025

Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí.

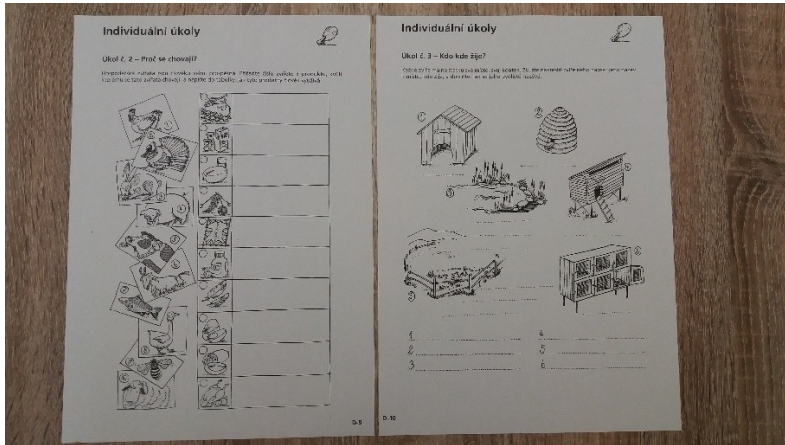
In: *CŽP.CUNI.cz* [online]. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z <http://www.czp.cuni.cz/index.php/cz/konference/85-2000-hledani-odpovedi-na-vyzvy-soucasneho-sveta>

Zelený ostrov. In: *Slunakov.cz*[online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z

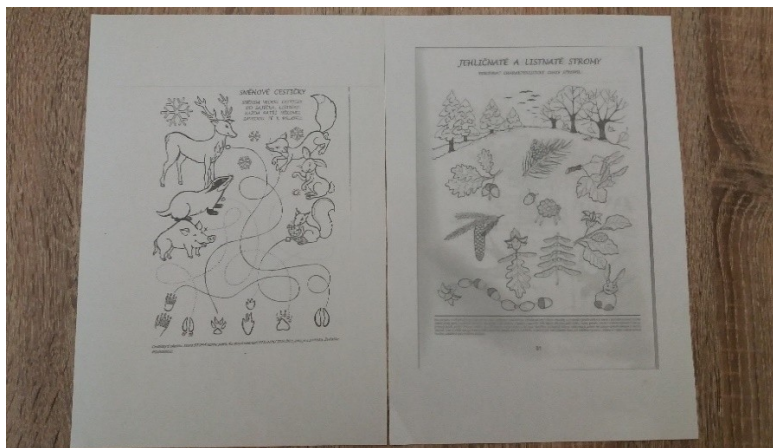
<https://www.tydenudrzitelnosti.cz/project/vzdelavaci-set-zeleny-ostrov/>

Přílohy: fotodokumentace, vlastní zdroj

Obr. 1 příklad pracovního listu

Obr.2 příklad pracovního listu

Obr.3 relaxační omalovánka

Obr. 4 jarní květiny

Obr.5 Příběh Zelený ostrov

Obr.6 matematická pomůcka s použitím vršků z pat lahví

Obr.7 vrškové pexeso – luštěniny, obiloviny, koření

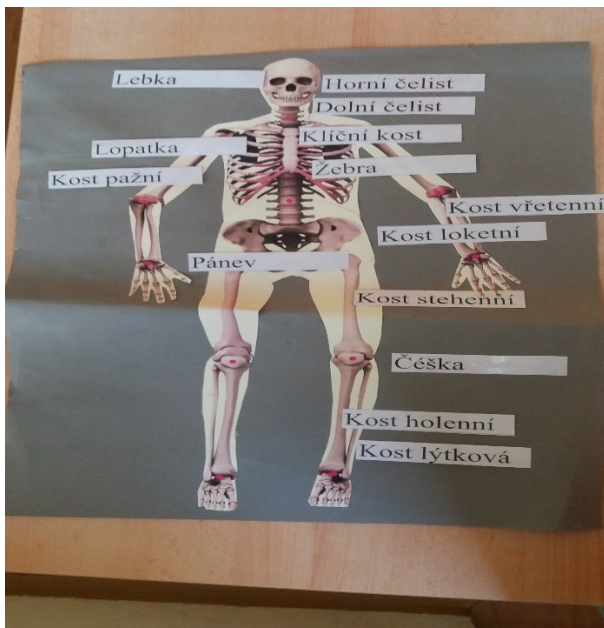

Obr.8 pomůcka pro třídění odpadu

Obr.9 kosti v lidském těle

Obr. 10 strom s obtisky listů

Obr. 11 přírodní terárium

Obr. 12 výroba magnetek soviček ze samotvrdnoucí hmoty

Obr. 13 pohárky z pat lahví – účast na soutěži školních družin – téma: Vánoce na talíři

Obr. 14 pampelišky z krepevého a barevného papíru

Jméno a příjmení:	Marcela Navrátilová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PaedDr. Marcela Musilová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Plán činnosti ve školní družině na období celého školního roku s tematickým zaměřením na environmentální výchovu, s realizací aktivity s tímto zaměřením
Název v angličtině:	Schedule of activities in a school club for the whole school year with thematic focus on environmental education, with the realization of activity with this focus
Anotace práce:	<p>Hlavním cílem bakalářské práce je popsat možnosti vedoucí k obrácení zájmu a pozornosti žáků mladšího školního věku k přírodě a všemu, co se jí dotýká prostřednictvím činnosti ve školní družině.</p> <p>Dílčími cíli je seznámit s historií a vývojem ekologické výchovy v ČR, seznámit s terminologií v ekologii, popsat cíle, obsah a metody environmentální výchovy, charakterizovat období mladšího školního věku z pohledu vývojové psychologie, vysvětlit cíle výchovy ve volném čase, popsat náplň činnosti ve školní družině, vytvořit plán činnosti ve školní družině na období celého školního roku s tematickým zaměřením na environmentální výchovu, realizovat úkol s tímto zaměřením, hodnotit činnost s žáky z pohledu pedagoga a vyložit výstup z této práce.</p>
Klíčová slova:	Ekologická gramotnost, environmentální výchova, životní prostředí, dítě mladšího školního věku, volný čas, hra, zájmová činnost, plán a realizace činnosti ve školní družině
Anotace v angličtině:	<p>The main aim of this bachelor thesis is describing possibilities leading to the reversal of interest and attention of younger school age children to nature and to everything connected with it.</p> <p>Other goals of this thesis are getting acquainted with history and development of ecological education, the terminology of ecology, describing goals, content and methods of environmental education, characterizing the period of younger school age from the view of development psychology, explaining goals of education in a free time, describing the content of activities in a school club, creating the plan of activities focused on environmental education in a school club for a whole school year, realizing tasks with this focus, evaluating activities with students from the pedagogue's point of view and expound the coming-out from this work.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Ecological literacy, environmental education, environment, younger school age child, free time, game, interest activity, plan and implementation of activities in a school club
Přílohy vázané v práci:	Příloha- fotodokumentace
Rozsah práce:	47 stran
Jazyk práce:	Český